

BOHUSLÄN

Munkedals- bygd

N:r 3

1979

Årg 10

MUNKEDALS HEMBYGDS- OCH FORNMINNESFÖRENING

Föreningsbanken

MUNKEDAL, tel. 110 87 - 119 50

TROLLET

☒☒☒☒☒☒ *den annorlunda presentboden* ☒☒☒☒☒☒

☒☒☒☒☒☒ *Konsthantverk* ☒ *Hemslöjd* ☒☒☒☒☒☒

Södra vägen 13 HÄLLEVADSHOLM Tel. 0524-503 25

GYNNA ANNONSSÖRERNA I

MUNKEDALSBYGD!

ALLT FÖR BYGGET

70årig erfarenhet av
byggvaruleveranser

MUNKEDAL
0524/
10510

SOHLBERG
BOLAGEN

DINGLE
0524/
40510

MUNKEDALS
JÄRNHANDEL AB

Tel 100 88, 102 08

Hushåll, Verktyg,
Fiske, Färg- &
Parfymavdelning

Firma
ARTUR HANSSON

Tel 10019

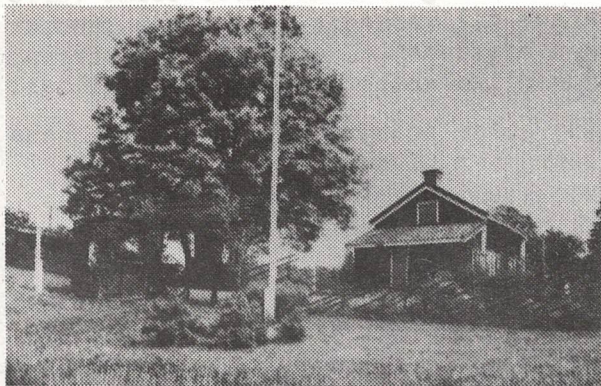
Papper Glas Porslin
Manufaktur
Leksaker

VI UTFÖR ALLA SLAGS PORTRÄTTARBETEN
INRAMNING - RAMAR
- FULLSTÄNDIG FOTOUTRUSTNING -
FILM - FRAMKALLNING - KOPIERING

ARNES

TELEFON 111 50 - MUNKEDAL

FOTO

Entrén till Wiknerstugan

Innevarande års midsommarväder var inte särskilt inbjudande för de ca 1500 besökare, som trotsat regnet och gästade Kaserna. Stundtals försade regnet ner, åskan och blixterna avlöste varandra och det blev strömlöst på hembygdsgården.

Pensionärernas teatergrupp, fick avbryta sitt spel och fortsätta efter en stund, sedan regnet upphört. Värre blev det, när trubaduren och sångaren Lars-Erik Frendberg, jämte Lill-Magnus, ämnade framträda på scenen. Då blev det ånyo strömbrott och detta inslag i programmet uteblev.

Friluftsgudstjänsten fick i hast överflyttas till den rymliga ladugården, där det blev någorlunda god plats, alltmedan regnet fortsatte att falla.

Många programpunkter, kunde dock ostört framföras, exempelvis NTO:s musikkår från Trollhättan, som dels konserterade på planen vid Wiknerstugan, dels på scenen i ett halvtimmeslångt inslag. Dessutom spelade orkestern vid den traditionella uppmarschen från bron till själva festplatsen.

Hälsningsanförandet hölls av rektor Gösta Augustsson efter det att hembygdsföreningens ordför Jean Ohlsson hälsat alla välkomna. Eleverna från Ridskolan, under ledning av Thomas Enarsson, hade inte lika god tur med vädret. Trots nederbörden, genomförde de duktiga ryttarna sitt program men utan musik, ty någon elström fanns inte då.

I övrigt pågick arrangemangen som under tidigare år, hantverkarna hade ägnats en hel timme till sitt utövande av gamla yrken och arbeten, som medgav besökarna tid att studera alla göromålen, många hantverk skedde i tidstrogen stil med verktyg och redskap, som hör en förgången tid till. I bodarna märktes krukmakare, träslöjdare, slipsvävare, halmarbeten, smed och linberedare. I själva Wiknerstugan förekom spinning, kardning, Knyppl-

ing, m.m. och som vanligt var det arbetssamt värre i bakstugan, där lefsor tillverkades på löpande band, av flinka kvinnor, som kan konsten. "LefSORna" hade en strykande åtgång och konsumerades lika snabbt som de framställdes.

Kaféterian hade också snärjigt stundtals men hade problem de stunder elströmmen saknades.

"Trollemor" hade stundom köer framför sin bod och där fanns många trevliga presentartiklar i olika prislägen.

Nyttillverkade vykort fanns att tillgå och postluckan var öppen för den som ville ha frimärken och få dessa stämplade. Även ett par lotterier tycktes göra goda affärer.

Detta var nionde året i följd, som Wiknerspelen har uppförts på Kaserna. Tillströmningen av besökare, tycks bli alltfler genom åren och det underbara läget, den leende grönskan och omgivningen av skog och sjö, har gjort Kaserna till ett trivselområde. Inte bara på midsommar, utan även under andra delar av året.

Mycket arbete ligger bakom allt det som på några timmar under en midsommardag, hinner utföras. Under de sista jäktiga dagarna före helgen, var det mycket som skulle medhinnas och som måste medhinnas, innan allt var färdigt.

Och på midsommarafton, skedde kanske något av det vesäntligaste, att klä midsommarstången. Eklövet plockades tillsammans och snurrades runt stången, som så småningom nästan helt dolades av all grönskan. Och sedan allt var undangjort dukades ett bord ute i det fria, där anrättningen bestod av sill och färskpotatis och vari alla, som deltog i måltiden, hade väl gjort sig förtjänta av denna avkoppling, efter all möda och uppoffrande arbete, med att få Kaserna i ett värdigt och fullgott skick, inför årets Wiknerspel.

= + = + = + = + = + = + = + = + = + = + = + = + =

Vid sockengränsen.

"På Övre Kåröd, som låg intill sjön Trestickel och nära Valbo Ryr, där svedde de på vår å så snart de kunne brinna. De svedde där ute vid Mon, å de gick fram å tände på tre ställe intill en råglycka".

"De svedde mest för betet. Skogen var inget värde i, ... det var bara timmerskogen som räknades. Småskogen angick dem inte. Här på Skötteröd svedjade de inte på utmarken, de svedde ju runt åkrarne, för att hålla skogen borta".

Torparna fick ta torv till att elda med, men de kunde inte elda varmt nog, de blir ingen låge.

Berättat av Olaus Martinsson.

Klassträff i Munkedal

Våren 1979, blev en minnesdag för de många elever från Önnebacka skola, som efter ett 40-tal år, samlades till en träff i Önnebacka museum, samma skolsalar som en gång använts och där deras lärare, Viktor Lindqvist, undervisade.

Det var ett länge närt önskemål, att tillfälle kunde ges för klasskamraterna att återse varandra samtidigt, efter så många år. Märkbart kände alla eleverna igen sig i de gamla skolsalarna och på gruppkortet ovan, som är taget 1936, är de flesta närvarande, endast tre av eleverna hade av olika skäl, ej kunnat komma till träffen. Fyra av klasskamraterna har avlidit under årens lopp, även lär. Viktor Lindqvist, har gått ur tiden.

Vid samlingen utanför museet, blev det fotografering av Arne Carlsson, varefter samtliga besåg de många föremål, som finns utställda i lokalerna. Stort intresse ägnades de otal av gamla bilder och fotografier, som finns i samlingarna.

Efter besöket i hembygdsföreningens museum, ställdes färden till Foss kyrkogård, för att hedra de klasskamrater som avlidit. Här nedlades blommor och hölls en minnesstund. Sedan denna högtidlighet avslutats, for samtliga till Åtorps herrgårdspensionat, där middag serverades. (vänd)

På Åtorp hölls välkomsttalet av värden, Karl-Axel Ekerum, som även svarade för underhållningen. Fru Ruth Enström uppläste en skoluppsats från 1932, vilken behandlade en av Munkedals AB:s julfester och som på den tiden var mycket populära bland skolbarnen.

1:a raden: John Karlsson, Riber Karlsson, Kurt Efraimsson, Göran Bjurström, Gunnar Dahlqvist och Sigvard Hermansson.

2:a raden: Karl-Axel Gustavsson, Bror Sohlberg, Ragnar Hedlund, Bernt Axberg och Bertil Spångberg.

3:e raden: Karl-Johan Gustavsson, Lars Karlsson, Anna Adriansson-Andreasson, Britt Wahlberg-Lindqvist, Millicent Sahlsten-Persson, Britt Lindqvist-Henriksson, Ann-Mary Meijer, Britta Börjesson-Fransson, Gustav Larsson, Lennart Johansson, Ragna Meijer - Holmberg, Karl-Axel Ekerum samt läraren V. Lindqvist.

4:e raden: Anna-Lisa Richardsson, Ruth Fredriksson-Enström, Karin Johansson-Utgren, Thorborg Wårme-Blomén, Dagnild Karlsson-Folhem, Viola Aronsson-Hellman, Greta Gustavsson-Stahlbäck, Nils Eriksson, Gösta Jakobsson, Elaine Johansson-Lindebjörk, Viktor Jakobsson. Av klassen har Ann-Mary Meijer, Britta Börjesson, Viktor Jakobsson och Riber Karlsson, avlidit.

Trots den kylslagna värvällen i slutet av maj, värmden den gemtliga träffen och stämningen kring återseendets glädje. En bland dem som gladdes denna minnesrika dag var G.D.

= = = = =

SOLMARGUDSTJÄNST - KASERNA

Friluftsgudstjänsten på Kaserna hölls i år den 8 juli och ersatte högmässan i Valbo-Ryrs kyrka och Munkedals kapell. Vid utegudstjänsten predikade kh N.E. Granström. Sång utfördes av hr Einar Dahlqvist och som kantor tjänstgjorde fru Märta Pettersson.

Trots ett lovande önskeväder vid gudstjänstens början, föll efter en stund tunga regndroppar och besökarna fick i hast bege sig till loggolvet i den rymliga ladugården. Flera av gudstjänstbesökarna stannade kvar på hembygds-gården efter högtidligheten och kaffekorgarna dukades fram i bakstugan.

= = = = =

HEMBYGDENS DAG 21 oktober

Hembygdens dag 1979, firas på traditionellt sätt i Håby k:a kl 13 och efteråt kaffesamkväm i församlingshemmet. Se vidare Kyrkobladet samt kungörelser i dagspressen.

Skolflickor på Kaserna

Ett uppskattat framträdande av en grupp skolflickor, ägde rum på Kaserna i vår, då den traditionella gökottan firades. Då vädret inte var det allra bästa, firades ottan inomhus. Av de medverkande ser vi på bilden Ann-Helen Lycke, Marie-Louise Lycke, Eva Andersson, Marie-Charlotte Andersson, Ingela Jönsson och

Gisela Falk, samtliga Hällevadsholm. I sånggruppen deltog även Gesika Lindblom, Håby och Susan Ohlsson, Anja Löfberg, Munkedal. Flickorna förtjänar en honnör för den goda medverkan till en njutbar sångstund på Kaserna och förhoppningsvis får vi kanske återse dem i annat sammanhang.

A.

Ur Bohusländska sägner, av C.M. Bergstrand

I Smörkullen i Skredsviks socken, växte där ut en drake som lade sig tvärs över fjorden till Foss-landet, så det gick inte att komma fram. Man utrustade tre fartyg med livdömda straffångar ombord och med liar i skeppsbotten. Först lade de ut en massa tomma tunnor i sjön, så att drakormen skulle få något att slåss med. Sedan seglade skeppen för fulla segel in genom fjorden och skar av ormen på tre ställen.

Innanmätet flöt iland vid Gorvik (Gårvik), som därav fått sitt namn. Ett revben förvarades förr i Skredsviks kyrka, efter detta hemska djur. En person hade fått i sin ägo en ryggkota av den och den var så stor, att den användes till huggkubbe, att hacka granris på. Skredsvik E.F.

Det kom en grann herre, klädd i svart, fram till Gläborg hos August. Han ville köpa spannmål. August och den fine herrn i svart, gick upp på sädsmagasinet och de köpslogs. De kom överens och August fick bra betalt och pengar kontant. Sedan när den fine herrn gått, tala August om för piga, så mycké pengar han fått. "Nej", sa pigan, "du har inga pengar". "Den som gick med dej uppför trappa, hade horn på knäna", sa pigan. Och när August skulle se efter i pengekistan, fanns där inte en skärv.

Håby

R.N.

Julgröt i juli.

Risgrynsgröt kan anrättas under vilken årstid som helst under året, alldenstund den är välsmakande och god, lik den som serveras på Kaserna. De fyllda faten med gröt, fick en strykande åtgång och alla uttryckte sin belåtenhet med de rara grynen, som lade sig som bomull kring hjärtat.

Vädret på denna grötfestens dag, var strålande vackert och stämningen bland gästerna var den bästa, liksom det alltid varit på dessa tillställningar. Fridorna hade lovat komma till högtidligheten och hon kunde mycket väl kunnat heta Frida men hette egentligen Clary Perlinger och hade manlig partner, hon med gitarr och han med handklaver. Båda åstadkom ett uppskattat sång- och musikprogram, som vann allas gehör. Sedan grötfaten länsats, blev det grötlunk till Ormnäset där deltagarna beundrade den fina utsikten och vyn över sjön Vassbotten. Till taktfasta toner, följdes hela hopen ner till stranden och när "lunk-en" färdiglunkats, blev det en svängom kring den något bleka majstängen, som ännu fanns kvar efter midsommarfirandet. Därpå blev det kaffedrickning och underhållningen fortsatte. Och underhållningen fortsatte till långt fram på eftermiddagstimmarna, men nu från loggolvet i ladugården, som visat sig vara en bra plats och som rymmer mycket folk. Allt medan sången och musiken fortsatte. Och vad publiken beträffar, den var kanske alltför fåtalig men ändå så tacksam för en väl använd sommardag, på den vackra och njutbara plats som Kaserna utgör.

= + = + = + = + = + = + = + = + = + = + = + = + = + = + =

En episod till "ekipagens" historia

År 1902, då jag var endast 13 år, var jag en dag på väg med dragkärran och en låda bröd till handlanden Otto Mattsson på Hagafors. Kommen vid den då så smala vägen utmed älven, mellan gamla bruket och fabriken, får jag höra ett väldigt oväsen och då nedåt svängen på vägen och genast får jag syn på en häst som i fullt sken, kommer rusande emot mig och med endast skalmarna och framhjulen efter sig. Jag svänger i hast min kärra ner i det lilla diket och håller ett stadigt tag i densamma och om några ögonblick är hästen framme vid mitt "ekipage". Hästen och det som är kvar av fordonet törnar mot min kärra och här blev det stopp på den vilda framfarten. Några personer har skyndat till och jag får reda på, att hästskjutsen var från stora hotell- et i Uddevalla med några resande. Kusken hade blivit ihjälsparkad vid det hemska oväsendet jag hört. Hästen hade blivit skräm- d av "lilla tågets" ångvissla.

Karl Blomqvist

Besök på Blomsholm

Alla som medverkat på Kaserna under midsommar och även under andra tider på året, brukar årligen företa en färd till någon sevärd plats, inte allt för långt från hemorten.

I år styrdes färden mot den norra delen av landskapet och första målet var Blomsholms säteri, en mycket omtalad plats och med anor från 1600-talet, då egendomen ägdes av en Anders Blome. Nuvarande byggnaderna äro från 1700-talet, är uppförda som envåningshus med två flyglar. Under 1800-talet ägdes herrgården av Karl XIV Johan. Fornminnesområdet är ett av de största i Bohuslän med bl. a. "Blomsholmsskeppet", ett av de mest framträdande i landet och med en längd av 42 meter, stävstenen är 4 meter hög. Skeppet är en grav från 500 år e. Kr. och har, enligt urkunder, använts som gravplats för soldater, fallna under kriget i norra Bohuslän, under Karl XII:s fälttåg.

Sällskapet passade även på att bese sjön Färingen, ett led i transporten av Karl XII:s galärskepp, som drogs över landområden från Strömstad över Blomsholm, sjöarna Färingen, Lången och Älgsjön, för att därefter sjösättas i Idefjorden vid Hällesmörk. Denna svåra transport utfördes av överste Carl Balthasar von Dahlheim i början av juli 1718.

Bussresenärerna hade även möjlighet att beskåda den imponerande domarringen, inte långt från gården Blomsholm. Den är en av landets största, 33 m i diam. I närheten fanns många gravhögar från järnålder. Vid Värmlandsbro finns tre gravhögar, den största med en diam. av 50 m. Den undersöktes år 1929, det sades att ett vikingaskepp fanns inuti densamma men undersökningen gav intet resultat.

I Strömstad besågs friidftsmuseet vid uddevallavägen, en högt liggande anläggning med utsikt över staden och strömsvattnet. Middagsmålet för sällskapet intogs på restaurant Simona, beläget vid Torskholmen. Här fick samtliga tillfälle att se ett annorlunda järnvägståg på Strömstads station, med ånglok och gamla vagnar. Detta arrangemang föranleddes av, att Taums kulturnämnd anordnat en kulturvecka och vari ingick besök i skilda platser i nordbohuslän och med kortege till Falkeröds gård. Här besågs både det gamla manhuset liksom den åldriga ladugården, vilken ändrats till ett museum och där även serverades kaffe och t. o. m. "ärter och fläsk", för den som önskade. Men efter alla dessa "hållplatser" var samtliga nöjda och belåtna och dagen hade givit resenärerna många minnesrika intryck från en bygd där fornminnen ligger talrikt utbrett i en kulturbygd, i den norra delen av landskapet Bohuslän.

Hembygdsvänner i Munkedal.

En mystisk färd.

När höstmånaden gjorde sitt inträde den 1 september, var det dags för den årliga återkommande hemliga resan med buss. Till denna gåtfulla tur, hade så många anmält sig, att inte alla kunde beredas plats. Och ändå hade de flesta beställt plats i mycket god tid. Resan gick i början norrut och många hade säkert gissningar på en kryss till Norge men därav blev intet. Av de otaliga hållristningar som finns i Tanum, stannade sällskapet till vid Litlesby och besåg den jätttestora spjutbäraren, ristad över föregående motiv. Tidsangivelse 1000 år f Kr. - till Kr föd. Enkla skepp och små djurfigurer täcker hällens yta. Även fotsulor förekommer. Denna intressanta ristning tilldrog sig givetvis stort omfång av uppmärksamhet och teckningarna vid Litsleby är kanske något mindre kända, än de övriga större ristningarna i tanimstrakten. Innebörden med alla dessa gåtfulla ristningar torde vara magisk; att besvärja naturmakterna till god skörd och stridslycka. De fruktbarhetssymboler, som utmärker de flesta ristningar, tyder därpå som nämnts.

Men den hemliga färden fortsatte söderut, genom Långsjö och Fjällbacka till Gerlesborg där det blev några minuters paus. Nästa anhalt blev Åby i Tossene socken och där kafferasten förlades. Här gavs också tillfälle att beskåda en kyrkogård där bl.a. bohuslänsskalden Fredrik Nycander ligger begravd. Från denna högt belägna plats, kunde man se säteriet med huvudbyggnad från 1739 och tidigare ägt av Margareta Hvitfeldt.

Resan gick därefter till Stångenäs och med en rundtur i staden Lysekil varpå vidtogs en sjöresa från Finsbo till Skår och färdmedlet över Gullmaren utgjordes av färja. Vid Bokenäs lades färden över Eriksbsvägen och mynnade ut vid Hälle Torg. En rast företogs på orustsidan av bron vid Nötesund och därpå bar det in i den ståtliga tunnel som är förbindelselänk med bygden på ön. Efter ett kort uppehåll vid Henån fortsatte bussen sin resa mot Morlanda, Ellös, Edshultshall och slutligen till Mollösund. Vårdshuset i Mollösund hade vid vår ankomst dukat för alla dem som var med på turen och rätternas mångfald går inte att beskriva. Återresan ägde rum på den södra sidan av Orust och även till Tjörn, där arbetet påbörjats med den nya bron över Skåpesund. Flera broar passerades, bl.a. - de s.k. "tjörnbroarna" som utgör en viktig förbindelselänk mellan Tjörn och fastlandet.

Så var man återigen hemma fram på kvällskvisten och alla uttryckte sin belåtenhet med en i början gåtfull färd, men där det så småningom klarnade om vart resan månne gå. Men vädret klarnade inte, det var mulet hela dagen, men uppehåll .

MUNKEDALSHALLEN AB

**Storköp varje tisdag
helgfri vecka**

tel. 0524 - 10119 , 10366

S T Ö D

Hembygdsföreningen genom att ingå
som medlem

Årsavgift 10:— per person

Beloppet kan lämpligen insättas på post-
girokonto 58 23 49 - 7

eller bankgirokonto 665—7480

Tidskriften Bohuslän—Munkedalsbygd utdelas
i regel 4 ggr pr år till medlemmar och intres-
serade. Tidigare utgivna medlemsblad kan fritt
erhållas i mån av tillgång.

Adress: Hembygdsföreningen, 450 50 Munkedal.

